LUNDS UNIVERSITET

Institutionen för
REGLERTEKNIK

Reglerteknik AK, FRT010

Tentamen 20 april 2017 kl 8–13

Poängberäkning och betygssättning

Lösningar och svar till alla uppgifter skall vara klart motiverade. Tentamen omfattar totalt 25 poäng. Poängberäkningen finns markerad vid varje uppgift.

Betyg 3: lägst 12 poäng
4: lägst 17 poäng
5: lägst 22 poäng

Tillåtna hjälpmedel

Matematiska tabeller (TEFYMA eller motsvarande), formelsamling i reglerteknik samt icke förprogrammerade räknare.

Tentamensresultat

Resultatet meddelas via LADOK.

1. Betrakta systemet $Y(s) = G(s)U(s)$ där (3 p)

$$G(s) = \frac{2}{s-4}$$

a. Ange en differentialekvation som beskriver sambandet mellan $y(t)$ och $u(t)$.

b. Vad blir stegsvaret till $G(s)$?

c. Beräkna gränsvärdet $\lim_{t\to\infty} y(t)$ för stegsvaret.

Solution

a.

$$y'(t) - 4y(t) = 2u(t)$$

b. Invers laplace transformering av $Y(s) = \frac{2}{s-4}\frac{1}{s}$ ger (se tabell i formelsamling)

$$y(t) = 2\frac{e^{4t}-1}{4} = \frac{1}{2}(e^{4t}-1).$$

c. Gränsvärdet är $\lim_{t\to\infty} y(t) = +\infty$. Slutvärdesteoremet går ej att använda här, dess formel kommer ge fel svar.

2. En process ges av (2 p)

$$G_p(s) = \frac{2}{s-4}.$$

Processen återkopplas enkelt enligt Figur 1 med en PI-regulator som ges av

$$G_r(s) = k_p + \frac{k_i}{s}.$$

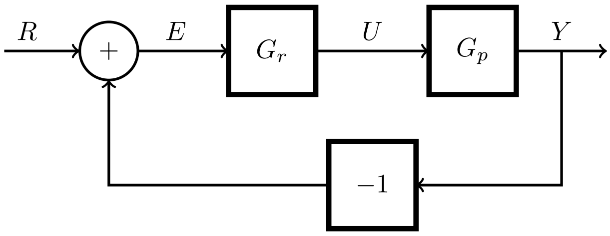

Figur 1 Enkelt återkopplat system i problem 2.

a. Bestäm slutna systemets karakteristiska polynom.

b. Om möjligt, bestäm parametrarna k_p och k_i så att slutna systemet får poler i -2 (dubbelpol). Om ej möjligt, motivera varför.

Solution

a.

$$Y = \frac{G_p G_r}{1 + G_p G_r} R = \frac{\frac{2}{s-4}(k_p + \frac{k_i}{s})}{1 + \frac{2}{s-4}(k_p + \frac{k_i}{s})} R = \frac{2(sk_p + k_i)}{s(s-4) + 2(sk_p + k_i)} R$$

Karakteristiskt polynom är alltså $s(s-4) + 2(sk_p + k_i)$.

b. Vi vill ha karakteristisk ekvation $(s+2)^2 = s^2 + 4s + 4$. Resultatet i deluppgift a och identifiering av kofficienter ger ekvationerna $-4 + 2k_p = 4$ och $2k_i = 4$, vilket har lösningen $k_p = 4$ och $k_i = 2$.

3. Betrakta systemet (2 p)

$$\begin{aligned} \dot{x} &= \begin{pmatrix} -1 & 0 \\ 0 & a \end{pmatrix} x + \begin{pmatrix} 1 \\ 2 \end{pmatrix} u \\ y &= \begin{pmatrix} 1 & 0 \end{pmatrix} \end{aligned}$$

a. För vilka parametrar a är systemet styrbart?

b. För vilka parametrar a är systemet observerbart?

Solution

a. Vi får

$$\det W_s = \det \begin{pmatrix} 1 & -1 \\ 2 & 2a \end{pmatrix} = 2a + 2.$$

Systemet är styrbart om $2a + 2 \neq 0$, dvs $a \neq -1$.

b. Eftersom

$$\det W_o = \det \begin{pmatrix} 1 & 0 \\ -1 & 0 \end{pmatrix} = 0$$

så är systemet inte observerbart för något a.

4. Para ihop följande överföringsfunktioner med stegsvaren i Figur 2. Motivering krävs. (3 p)

$$G_1 = \frac{1}{s+5} \qquad G_2 = \frac{0.2}{s+1} \qquad G_3 = \frac{1}{(s+1)^2}$$

$$G_4 = \frac{1}{s^2+0.5s+1} \qquad G_5 = \frac{1}{s^2-0.5s+1} \qquad G_6 = \frac{e^{-s}}{s+5}$$

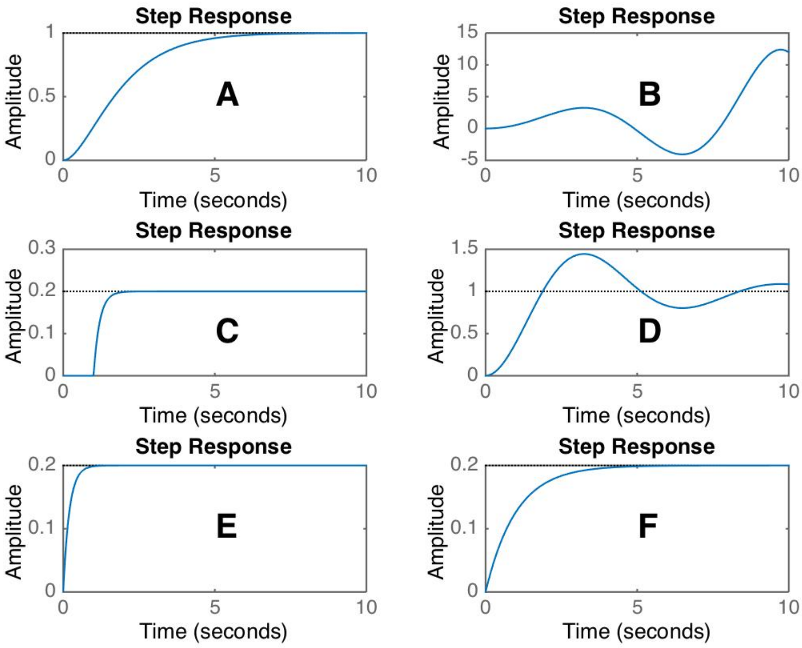

Figur 2 Stegsvar i uppgift 4.

Solution

G_6 har en tidsfördröjning och hör därför ihop med C. G_5 är instabil och hör ihop med B. G_1 är ett första ordningens system med tidskonstant 1/5, hör ihop med E. G_2 är första ordningen system med tidskonstan 1, är därför F. Stegsvar A och D börjar med noll derivata och hör ihop med system med relativ grad 2, dvs G_3 och G_4. Eftersom G_4 har lägst dämpning är denna D och därför hör G_3 och A ihop. Svar: $G_1 = E$, $G_2 = F$, $G_3 = A$, $G_4 = D$, $G_5 = B$, $G_6 = C$.

5. (5 p)

De holländska elektronikingenjörerna van der Pol och van der Mark observerade på 1920-talet en typ av oscillationer i strömmen hos elektriska kretsar med vakuumrör. Fenomenet kan beskrivas med den olinjära differentialekvationen

$$\ddot{z} - \mu(1 - z^2)\dot{z} + z = u$$

där z är strömmen och u är den drivande in-signalen. Antag att man vill mäta z med den olinjära sensorn

$$y = z^3 + \varepsilon u.$$

a. Skriv systemet på tillståndsform. Låt $z = x_1$ och $\dot{z} = x_2$.

b. Hitta systemets alla stationära punkter (x^0, u^0, y^0).

c. Linjärisera systemet kring en stationär punkt där $u^0 = 2$ och skriv systemet på tillståndsform.

d. För vilka värden på μ och ε är det linjäriserade systemet asymptotiskt stabilt?

Solution

a. Med $z = x_1$ och $\dot{z} = x_2$ erhålls

$$\begin{aligned}
\dot{x}_1 &= x_2 &&= f_1(x,u) \\
\dot{x}_2 &= u + \mu(1 - x_1^2)x_2 - x_1 &&= f_2(x,u) \\
y &= x_1^3 + \epsilon u &&= g(x,u)
\end{aligned} \tag{1}$$

b. En stationär punkt är en punkt där tillståndens derivator är noll. För den första ekvationen i (1) gäller

$$\dot{x}_1 = 0 \Leftrightarrow x_2^0 = 0.$$

Insättning av $x_2^0 = 0$ i den andra ekvationen ger

$$\dot{x}_2 = 0 \Leftrightarrow u^0 - x_1^0 = 0 \Leftrightarrow u^0 = x_1^0.$$

Utsignalen i stationäritet är

$$y^0 = (x_1^0)^3 + \epsilon u^0 = (x_1^0)^3 + \epsilon x_1^0.$$

De stationära punkterna (x^0, u^0, y^0) ges således av

$$(\, c, \quad 0 \quad c, \quad c^3 + \epsilon c\,)\,.$$

c. Den stationära punkten kring vilket systemet skall linjäriseras är $(2, 0, 2, 8{+}2\epsilon)$. De partiella derivatorna ges av

$$\begin{array}{lll}
\frac{\partial f_1}{\partial x_1} = 0 & \frac{\partial f_1}{\partial x_2} = 1 & \frac{\partial f_1}{\partial u} = 0 \\
\frac{\partial f_2}{\partial x_1} = -2\mu x_1 x_2 - 1 & \frac{\partial f_2}{\partial x_2} = \mu(1 - x_1^2) & \frac{\partial f_2}{\partial u} = 1 \\
\frac{\partial g}{\partial x_1} = 3x_1^2 & \frac{\partial g}{\partial x_2} = 0 & \frac{\partial g}{\partial u} = \epsilon
\end{array}$$

Insättning av den stationära punkten och införandet av variabelbytet

$$\Delta x = x - x^0, \quad \Delta u = u - u^0, \quad \Delta y = y - y^0$$

ger då det linjäriserade systemet på tillståndsform

$$\begin{aligned}
\Delta\dot{x} &= \begin{bmatrix} 0 & 1 \\ -1 & -3\mu \end{bmatrix} \Delta x + \begin{bmatrix} 0 \\ 1 \end{bmatrix} \Delta u \\
\Delta y &= \begin{bmatrix} 12 & 0 \end{bmatrix} \Delta x + \epsilon \Delta u
\end{aligned}$$

d. Det linjäriserade systemets karakeristiska polynom är

$$\det(sI - A) = s(s + 3\mu) + 1 = s^2 + 3\mu s + 1 = 0.$$

För ett system av andra ordningen är asymptotisk stabilitet ekvivalent med att det karakteristiska polynomets koefficienter är positiva. Det linjäriserade systemet är således asymptotiskt stabilt för $\mu > 0$. Stabiliteten är oberoende av ϵ.

6. I figur 3 visas amplitudkurvan $|S(i\omega)|$ för känslighetsfunktionen (2 p)

$$S(s) = \frac{1}{1 + G_p(s)G_r(s)}$$

.

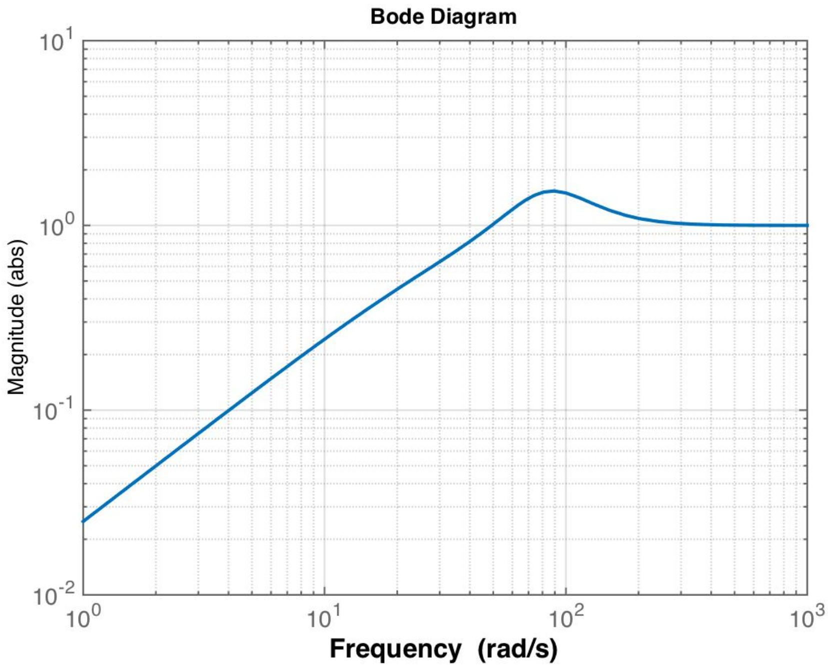

Figur 3 Amplitudkurva $|S(i\omega)|$ i uppgift 6.

a. Antag att referenssignalen $r(t)$ är en sinus-signal med frekvensen 2 Hz. Beräkna parametrarna A och B i uttrycket för felsignalen (dvs $E = R - Y$ i figur 1)

$$e(t) = A\sin(Bt + \phi).$$

b. Enligt figuren är maximala känsligheten $M_s \approx 1.5$. Ett av följade värden på amplitudmarginalen är korrekt. Vilket? Motivera.
$A_m \approx 1/1.5$, $A_m \approx 1.5$, $A_m \approx 2$, $A_m \approx 5$.

Solution

a. Vi får $B = 2\pi \cdot 2 \approx 12.6$ rad/s. Vi avläser för den frekvensen att $A \approx 0.3$.

b. Eftersom avståndet från Nyquistkurvan till punkten -1 ges av $1/|S|$ så är kortaste avståndet $1/M_s = 1/1.5 = 0.67$. Det betyder att Nyquistkurvan inte kan skära negativa reella axeln i intervallet [-1, -0.33]. Därför är amplitudmarginalen åtminstone 3. Enda möjliga rätta svar är därför $A_m = 5$.

7. Skissa nyquistkurvan till systemet (3 p)

$$G_p(s) = \frac{1}{(s+1)^4}$$

och bestäm för vilka $K > 0$ det återkopplade systemet med $u = K(r - y)$ blir stabilt. Som ledning ges bodediagrammet till G_p i figur 4.

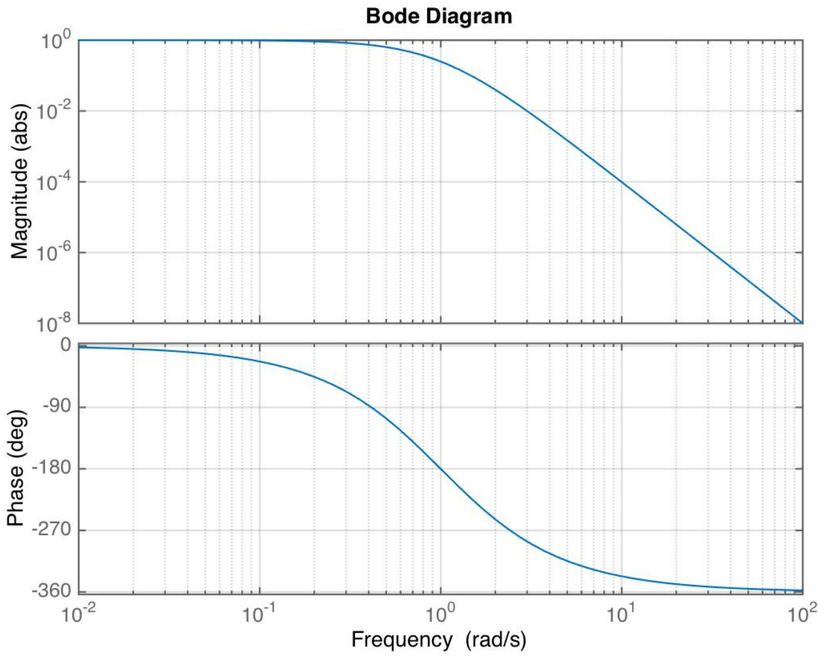

Figur 4 Bodediagram för G_p i uppgift 7.

Solution

Skärningen vid negativa reella axeln sker då fasen är -180 grader, vilket inträffar för $\omega_0 = 1$. Vi har $|G_p(i\omega_0)| = 1/|1 + i|^4 = 0.25$. Slutna systemet blir stabilt då $1/K \geq 0.25$, dvs $K \leq 4$.

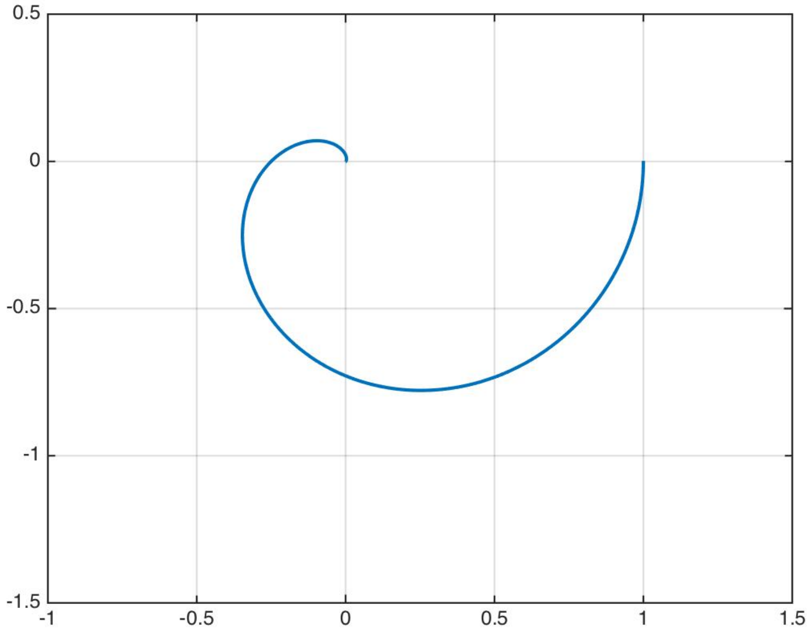

Figur 5 Nyquistkurva för G_p i uppgift 7.

8. Vi vill konstruera en farthållare för en bil och använder ett första ordningens system som modell för hur hastigheten y beror på insignalen u. (5 p)

$$Y = G(s)U(s) = \frac{b}{s+a}U(s).$$

a. Figur 6 visar hur hastigheten y påverkas av ett enhetssteg i insignalen u. Bestäm parametrarna b och a.

b. Antag i resten av uppgiften att $b = 1$ och $a = 1$. Bildynamiken kan då skrivas som $\dot{x} = -x + u, \quad y = x$. För att kunna hantera laststörningar inför vi ett extra tillstånd

$$x_i(t) = \int_0^t (r(\tau) - y(\tau))d\tau,$$

där r är referenssignal. Skriv systemet på tillståndsform och bestäm en styrlag av formen

$$u = l_r r - L \begin{bmatrix} x \\ x_i \end{bmatrix}$$

med $L = [\, l_1 \quad l_i \,]$ som ger ett slutet system med karakteristiskt polynom $s^2 + 2\zeta\omega s + \omega^2$ med dämpning $\zeta = 0.75$ och egenvinkelfrekvens $\omega = 1$.

c. Beräkna slutna systemets överföringsfunktion $Y(s) = G_{cl}(s)R(s)$. Det visar sig att systemets statiska förstärkning $G_{cl}(0)$ är lika med 1 oberoende av värdet på l_r. Förklara varför.

d. Beskriv hur parametern l_r kan väljas, till exempel genom att diskutera dess påverkan på slutna systemets stegsvar.

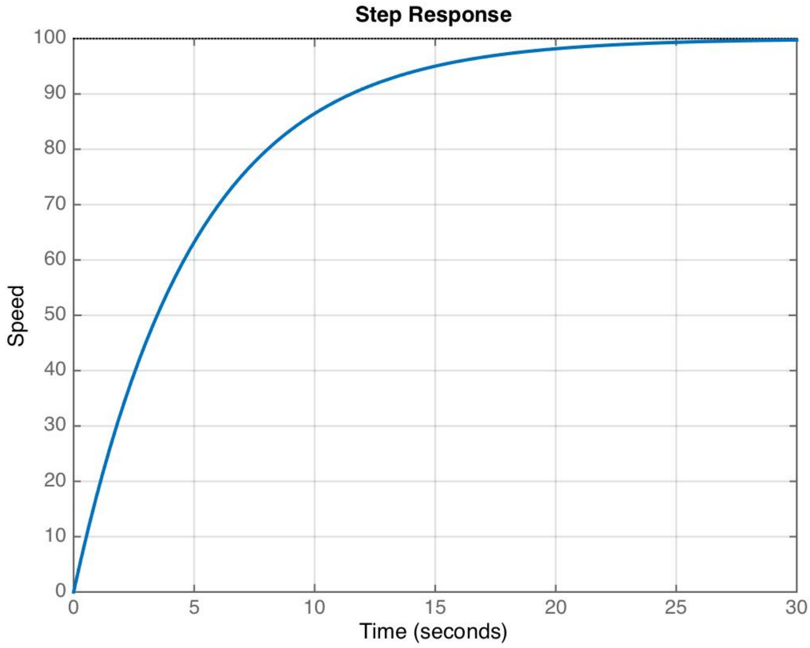

Figur 6 Stegsvar för bilen i uppgift 8.

Solution

a. Vi avläser tidskonstanten till $T = 5$ vilket ger $a = 1/T = 0.2$. Eftersom stationär förstärkning är $G(0) = 100$ fås $b/a = 100$. Detta ger $b = 100a = 20$.

b. Det extra tillståndet ger oss systemet

$$\begin{bmatrix} \dot{x}(t) \\ \dot{x}_i(t) \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -1 & 0 \\ -1 & 0 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x(t) \\ x_i(t) \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} 1 \\ 0 \end{bmatrix} u(t) + \begin{bmatrix} 0 \\ 1 \end{bmatrix} r(t)$$
$$y(t) = \begin{bmatrix} 1 & 0 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x(t) \\ x_i(t) \end{bmatrix}.$$

Med den givna styrlagen får vi det slutna systemet

$$\begin{bmatrix} \dot{x}(t) \\ \dot{x}_i(t) \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -1-l & -l_i \\ -1 & 0 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x(t) \\ x_i(t) \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} l_r \\ 1 \end{bmatrix} r(t).$$

Parametrarna l och l_i bestämmer vi genom att matcha systemets karakteristiska polynom mot det önskade

$$\begin{aligned} \det(sI - A) &= s^2 + (1+l)s - l_i \\ &= s^2 + 2\zeta\omega s + \omega^2 \\ &= s^2 + 1.5s + 1. \end{aligned}$$

Ur detta får vi att $l = 0.5$ och $l_i = -1$.

c. Vi får

$$G_{cl}(s) = \frac{l_r s + 1}{s^2 + 1.5s + 1}$$

Slutna systemet får alltid statisk förstärkning $G_{cl}(0) = 1$. Då det extra tillståndet är integralen av reglerfelet kommer vi stationärt alltid uppnå $r - y = 0$, dvs $y = r$, vilket betyder att slutna systemets statiska förstärkning är 1, oberoende av l_r.

d. Genom att ändra l_r kan vi påverka slutna systemets nollställen. Väljer vi exempelvis $l_r < 0$ kommer vi få ett negativt initialsvar. Väljer man $l_r > 0$ kan man snabba upp systemets stegsvar, men för stort värde på l_r kan leda till översläng. Stegsvar för tre olika värden på l_r visas i figur 7.

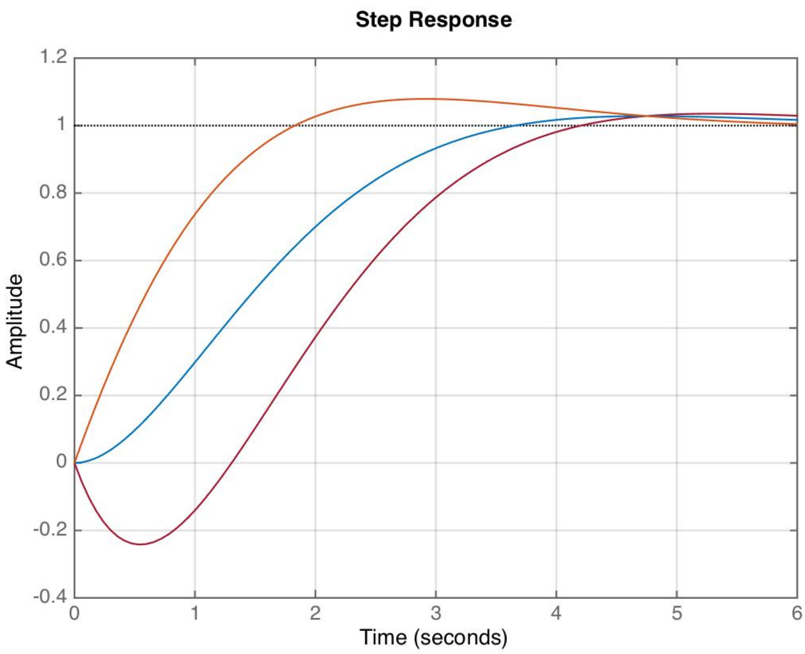

Figur 7 Stegsvar för systemet i uppgift 8 med $l_r = -1$, $l_r = 0$ och $l_r = 1$.